

ה ג ש " פ

א. איתא בהגדה של פסח - מכ"ק אדמו"ר שליט"א: (קה"ת תשל"ט - עמ' ז'): "הכרפס... אנו נוהגים ליקח בצל (או תפוח אדמה). ועיין מ"א סתע"ג ס"ד ובאחרונים" עכ"ל"ק.

מבואר (מזה שכי' בסוגריים), דתפוח אדמה לוקחים כשאינן בצל, אבל בצל עדיף מכל:

[עי' כס' "ויגד משה" (סל' יז אות ג'-ט') שמביא באורך המנהגים שלוקחים לכרפס: "פעטרעזילן", "צעללער", "צנון", "קרויט" וכו'].

ועי' באל"י רבה (סתע"ג ס"ק כז) שכתב בשם מהר"ל: "וכשלא הי' מוציא כרפס הי' לוקח קפלוט הנקרא לאורך דנאכל כמות שהוא חי כמושל וראוי לברך עליו בפה"א, ולא נטל שום או בצל משום ריחן", עכ"ל.

ונראה לבאר דלמה יש עדיפות בכצל דוקא. - דהנה תקנת חכמים לאכול כרפס בטיבול במי מלח או בחומץ הוא "כדי להתמי' את התינוקות שיראו שינוי שאוכלין ירקות בטיבול, שאין דרך לאכלם קודם הסעודה בכל ימות השנה, וישאלו על שינוי זה" עכ"ל אדה"ז בהל' פסח (סתע"ג ס"ד). - ועי' פסחים קיד, ב. ורש"י רשב"ם ע"א שם.

והנה בענין הטיבול השני של מרור איתא בפסחים (קטו ריש ע"א) "אמר רב פפא שמע מינה האי חסא צריך לשקועי' בחרוסת, משום קפא" עכ"ל - ומבואר שם פרש"י ורשב"ם, ד"קפא" הוא "ארס, שחזרת יש בו ארס כדרך חבצלים" עכ"ל,

ולפי"ז מסתבר לומר שעדיף לקחת לכרפס ירק שבעצם זקוקה לטיבול כמו בצל (מפני "קפא") מאשר שאר מיני ירק שבעצם לא זקוקים לטיבול כלל,

ועפי"ז יומתק בלשון אדה"ז (סתע"ג ס"ד) שכתב: "שיראו שינוי שאוכלין ירקות בטיבול שאין דרך לאכלם קודם הסעודה בכל ימות השנה" - דמשמע שהשינוי הוא אך ורק בזה שאכלם קודם הסעודה, אבל אין כאן שינוי (נוסף) לטבול ירק כזה במי מלח שבעצם אינה זקוקה לטיבול.

והגם "שהקפא זה אינו מצוי בינינו", יש שמינישכין המנהג לטבול מרור בחרוסת "משום מצות שהוא זכר לטיט" (שו"ע אדה"ז סתע"ה ס"א) - י"ל עד"ז גבי כרפס, שנשאר המנהג לטבול בצל במי מלח וכו' "כדי להתמיה את התינוקות" (הגם שעתה אין הבדל בזה בין בצל לשאר ירקות).

ועי' ב"ויגד משה" הנ"ל (אות ח'): "הרבה נוהגין ליקח

בצל, כן כתב ביסוד ושורש העבודה פרק ד', על כרפס יזמין עלי בצלים, וכן ה' מנהג אא"ז הגח"ח בעמח"ס באר יהודה ז"ל עכ"ל ועי"ש שהביא מ"ש אד"ש בהגדה.

[בענין בצל שכתב ביסוד ושורש העבודה הנ"ל, משמע לכאוי שלוקחים בצל ירוק - "עלי בצלים", ושמעתי מכמה אנ"ש שלוקחים אמנם בצל ירוק, אבל נדמה שלוקחים בצל רגיל וצריך בירור מה עדיף.]

חרכ ישכר דוד קלויזנר
- נחלת הר חב"ד -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ב. בהגליון דפי' צו שבת הגדול (כ"ז (רע"ח)) כתבתי להעיר על (הערה 9 שב) לקו"ש חלק טו"ב השיחה דערב פסח וע"ש והוספתי לתקשות בהגליון דחג הפסח (כ"ח(רע"ט)) ואחרי כל השקו"ט עוד לא תרצנו שם ועי"ש.

וכל הקושיא מיוסד על ההלכה הפסוקה דכתב המחבר, (וכן סובר גם הרמ"א בין לפי המג"א ובין לפי חבית מאיר וכמ"ש שם) בחאו"ח סי' תקס"ח סעי' א' ועי"ש.

והקושיא היא עוד יותר, כי הרי כ"ק אד"ש גופא מביא להלן בהשיחה הנ"ל בהערה 17 את דברי השו"ע וזלה"ק: ועפ"ז מתורץ בפשטות זה שהתענית נפקע ע"י הסיום (ומותר לאכול כל היום) - אף דמי ששכח ואכל בתענית ציבור משלים התענית (או"ח ר"ס תקס"ח), וכשקו"ט האחרונים עכ"ל, ומ"מ בהערה 9 לא הביא כלל הלכה זו.

ונראה לבאר דברי הערה הנ"ל בין בסברא ובין בקרא וכדלהלן, והיינו: דקרוב מאד לומר דגם בתענית שנקבע לזמן דוקא על יום זה וכו', מ"מ יש בזה ב' דרגות (ועפ"ז במילא מסתעפות הלכות שונות), יש תענית שלכתחילה נקבע על יום זה וכן הוא בכל שנה ושנה ע"ד משל בתענית ציבור דצום הרביעי ותוא בי"ז תמוז הרי מלכתחילה תקנו התענית על שבעה עשר בו (מיום בית שני עי' ר"ה י"ח ע"ב (ח"י):) ובתוסד"ה זה וכו' ועי' במתני' תענית (כו':) חמשה דברים), וכ"כ הת"צ בד"כ, או בתאריכים קבועים וידוע או בכאו"א בזמנו עד"מ ימי היארציט או חתן והכלה ביום חופתם (עי' רמ"א באה"ע (סי' ס"א) ובשו"ת מהר"י ברונא (סי' צ"ג) (מהר"ם מינץ (סי' קי"ט) ואיכ"מ) וכיוצ"ב, ועל כגון דא נאמר ונפסק הא דכתב המחבר (בסי' תקס"ח ס"א) דאם אכל בשוגג או כיוצ"ב דמשלים התענית ואי"צ להשלים ביום אחר. ובכגון זה מיירי גם המגן אברהם (בס"ק